

8/10 1981

Han «Sersjant-Hans» på Øvergård

-av Odd Bjørklund-

Han «Sersjant-Hans» var født på Tynset, og foreldrene var Aune Sofie og Ander Jonsen Holen, fra Tynset. Faren Anders Jonsen var født i 1785 og blev utkommandert i 1808-14 og ble for sin tapperhet forfremmet til serjant.

Han solgte sin gård Holmtrøen i 1824 og reiste til Målselv. Sønnen Hans Petter var bare 4 år da han kom nordover og var født 15/2 1821. Han ble å gå under navnet «Sersjant-Hans» i sin tid, og kom til å bli en sagnomsust person der oppe i dalen. Hva han måtte gjennomgå av prøvelser, ulykker i familien og for hans lidelser der oppe i ødemarken. Han umenneskelige pågangsmot, uovervinnelige krefter og en jernhelse greide ikke naturkreftene å ta knekken på.

Sersjant-Hans giftet seg i 1843 med Karen Andersdr. Frame som er født i 1819 i Sollien. De drev Øvergård sammen med foreldrene, og fikk sønnen Anders og en datter Anne Sofie. Disse døde, bare ungdommene, så nu begynner tragediene i Sersjant-Hans' liv. Anne Sofie ble gift med en de kalte for Stor-Kristian. De emigrerte til Amerika. Men da han skulle gå ombord i Liverpool døde han brått. Anne Sofie døde også straks etterpå. Og hans eneste sønn Andreas går gjennom isen på Råvannet og drukner, bare unggutten.

Foreldrene Anders Jonsen ville nu overdra skjøtet på Øvergård til Sersjant-Hans i 1849, men faren forlangte så store kårtytelser av sønnen at det var noe av det helt utrolige. For det første oppføring av kårstue, 3 melkekuer, 2 tønner bygg, 1 tønne rug oppmalt til mel, 1 kvarter salt, 1 tønne poteter, 1 vog tørrfisk, tøy, tobakk og 6 sp. daler kontant.

Slakt 1 ku, 6 sauer, skinn og lær. ull av 6 sauer, fri hest til kirken og andre reiser, og en anstendig begravelse. Og likeså måtte det skaffes hjemmehjelp for tilsyn på de eldre dager. Og oppdyrkede

jordstykker. Dette var noe av kravene til kårtytelser som Sersjant-Hans måtte skaffe foreldrene, så faren satte han på en uriaspost med de utrolige kår han måtte ut med.

Sersjant-Hans så ingen annen utvei enn å flytte fra hjemmet. Han drog helt inn til Frihetsli, 3 1/2 mil lenger inn i ødemarken. Men det hadde nok bodd folk inne i frihetsli før Sersjant-Hans flyttet dit, det står om en Johs. Udin som bodde der i noen år. Han var fra Nord-Sverige og var gift med Beret Olsdr. fra Balsfjord. Deres datter Ane er født på Frihetsli i 1855, hun ble senere gift med Jakob Olsrud i Tamokdalen. Men fam. Udin flyttet fra Frihetsli til Østerli ved Fjellføvannet. Det har også bodd en Erik Hansen i Frihetsli etter Udin i en kort tid. (derav Erik Hansajordet i Frihetsli.) Men så er det Sersjant-Hans kommer dit og bosetter seg der og levde av fuggel og fisk, jakt og fangst de første årene.

Nå kommer enda flere ulykker og forlis i Sersjant-Hans' liv. Før han flyttet til Frihetsli brant hans mor Anne Sofie inne på Øvergård. En tid etter han var kommet til Frihetsli skulle noe enda verre ramme han Sersjant-Hans. Hans kone, Karen Frami, drukner oppe i Divielva i storflommen, da de skulde forsere elva med en flåte. Dette hendte der oppe i ødemarken langt fra folk og ingen hjelp å få.

Dette var bare noe av den motgang Sersjant-Hans måtte gjennomgå, hans livshistorie blir noe av det utrolige, det sies han ble innesluttet og barsk, det skulle noe til for å motstå slike umenneskelige prøvelser der oppe i ødemarken. I fortiden hadde han også nedlagt sine krefter i hjemmet på Øverbygd. Men han var robust og sterk, han måtte tåle en støyt. Han var døl. Hvor lenge Sersjant-Hans bodde oppe i Frihetsli er noe uvist, men han bodde der i flere år. Han hadde nu mistet sin kone og begge barna. På sine eldre dager,

flere år etter, kommer han igjen til Øvergård. Det ble vanskelig for han Sersjant-Hans som hadde mistet sin familie å bo alene inne i Frihetsli. Han ble å gifte seg igjen med ~~Aune Hansdr.~~ fra 3 Storelvdal: ~~Karen, Øvergård~~ *Karen Markusdr. Storelvdal*

Det ble et fruktbart ekteskap. Det kom 7 barn til verden. Men her skulle det komme enda flere tragedier i hans liv. 5 av hans barn døde i ung alder. Markus døde ugift i Finnmark. Marie, Klara og Hans døde alle i ung alder, alle på en gang. Johan døde også ung. Det var bare 2 av Sersjant-Hans' barn som overlevde i det andre ekteskapet, det var ho Kari som ble gift til Kongsli og ho Ane som ble gift med Andreas Inge Bakkehaug, og deres barn var Hans og Kari. Det var ikke bare ulykker og dødsfall i Sersjant-Hans' liv. Han trosset vær-gudene også. Nærmeste butikken lå nede i Balsfjord og nede på Moen i Målselva, en 5 1/2 mils marsj.

En vinter inntraff det en naturkatastrofe. Bygda snedde ned med sprengfrost og nordveststormer. Det hadde vært uår med elendige avlinger så melforsyningene slapp opp. Den uherdede Sersjant-Hans la ut på sin strabasiøse ferd. Han spennte 2 av sine hester for sleden og drog alene nedover bygda og over fjellet til Storsteinnes i Balsfjord for å hente mel til seg og sine. Den første dagen kom han bare til Langvass-skogene og måtte overnatte der under åpen nimmel. Det var uføre og meterhøyt av sne. Fra Frihetsli var det en strekning på bortimot 5 mil. I gamle dager brukte de elveleiet nedover Divielva, da gikk det lettere. Den andre dagen nådde han til Kongsberg på nedre enden av Takvannet. Da forstår man det uvær og tungføre han hadde å slite med. Den tredje dagen bar det over Heia og nådde til Myhre ved Sagelvvann. Her greide ikke den sterke Sersjant-Hans mere. Både han og hestene var utkjørt. På Myhre måtte de hjelpe ham. De drog ned til Storsteinnes og hentet mel og det mest nødsagne, så de fikk hvile ut der på Myhre. Hjem igjen samme vei og delte ut mel til folk fra sleden.

En annen gang mens han Sersjant-Hans bodde i Frihetsli måtte han igjen ut på en umenneskelig ferd. Det gjaldt livet. Han måtte helt ned til Jutulstad for å komme seg til mel-mølla. Han tok da en tønne korn på skikjelken. La dragbandet over nakken og drog avsted. Denne gangen også over ville fjellet. Han la iver opp mot Sandelvdalen, ned bak Langfjellene og kom ned mellom Ruten og Trebekkan til Benelvdalen og slik kom han fram til Jutulstad. Når melet var

ferdig malt bar det samme vei tilbake - en strekning på bortimot 5 mil.

Det var hans mot og krefter, noe mye mer enn alminnelige, som kunne få han til å legge ut på disse eventyrlige, strabasiøse turene som for et alminnelig menneske synes å være helt uforståelig som man sjelden hører om i manns minner.

Sersjant Hans minne og historie lever nok enda hos de eldre. Men disse slitets trælere blir som oftest gjemt og glemt med tiden. De første som kom til dalen, ryddet og slet seg fram under umenneskelige og knagre forhold. Men det var vel bare villmarkens sønner og døtre som kunne greie å overleve der

oppe i ødemarken i det hardbarkede innlandsklima. Disse første rydningsmenn som var opphavet til koloniseringen av dalen og som gav oss våre hjem der oppe i midnattssolens land, må få leve videre og må aldri dø!

Det var nok mange Sersjant-Hanser der oppe i nybyggerland i den tid. Det var kanskje ikke noen av de andre som måtte gjennomgå så mye som han av sorg, sykdom og død, som trosset vær og vind på hans strabasiøse tokt for å overleve. Det var bare en Sersjant-Hans som har måttet gjennomgå alt dette. «Er et arbeid tungt og slem, har man strakt den faste skjemt, når man får bukt med tingen: Jo jeg kan, sa Storebingen.»

